

Максимоць О. М.,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри математики інформатики та академічного письма
Подільського державного університету

РОЗВИТОК СУФІКСАЛЬНОЇ СЛОВОТВІРНОЇ ПІДСИСТЕМИ ІМЕННИКІВ ІЗ ТРАНСПОЗИЦІЙНИМ ЗНАЧЕННЯМ ОПРЕДМЕТНЕНОЇ ДІЇ (УТВОРЕННЯ ІЗ СУФІКСОМ -ІНН(Я))

Анотація. Деривати із загальним словотвірним значенням опредметненої дії становлять значну групу лексики в українській мові. Систему формантів, що беруть участь у творенні зазначених іменників, складають праслов'янські, власне українські та запозичені суфіксальні морфеми. У роботі ми визначаємо лексико-словотвірні групи віддієслівних іменників, що творяться за допомогою суфікса **-інн(я)**, простежуємо їх динаміку та визначаємо сферу функціонування.

Девербативні іменники з суфіксом **-інн(я)**, утворювані від дієслівних основ на **-и** та приголосний, на відміну від дериватів на **-нн(я)**, що номінують протяжну, розгорнуту в часі дію, мають дещо послаблене значення процесності. Обстежені джерела починають фіксувати розглядані девербативи переважно з XIX століття. Цей тип віддієслівних іменників охоплює похідні, що формують кілька лексико-словотвірних груп, серед яких за кількісним складом виокремлюються насамперед субстантиви на позначення процесів, пов'язаних із трудовою та професійною діяльністю людей (*красіння, ліпіння, свердління, квасіння, косіння*), а також похідні, що є назвами стосунків між людьми (*сваріння, сердіння, застережіння*) та ін. Досить активно поповнювалась група номенів переміщення, пересування, руху (*лазіння, вивозіння, ходіння*) тощо. Склад інших лексико-словотвірних груп в основному сформувався за рахунок ресурсів нової української мови: іменники на позначення комунікативної діяльності (*верзіння, говоріння, лепетіння*), назви психічного стану (*оздоровління, полегшіння, потрясіння*), процесів, пов'язаних з інтелектуальною діяльністю (*лічіння, мисління*) тощо. Зростання рівня продуктивності відповідного словотвірного типу фіксується лише в іменниках на позначення процесів, пов'язаних із трудовою та професійною діяльністю людини. Для інших ЛСГ модель ДО + **-інн(я)** виявилася непродуктивною. З другої половини XX ст. частина дериватів окремих ЛСГ (іменників на позначення стосунків між людьми, процесів, пов'язаних із інтелектуальною діяльністю та деяких інших) вийшла з активного вжитку.

Ключові слова: словотвір, опредметнена дія, іменник, суфікс, історія, розвиток.

Постановка проблеми. Віддієслівні іменники – це значний масив української лексики, що є наслідком транспозиції дієслівної основи в іменникову і відзначаються досить широкими можливостями. Ці деривати називають дії, дають їм «імена». Усі мовознавці погоджуються з тим, що віддієслівні іменники, посідаючи проміжне місце між дієсловом та іменником, поєднують їхні семантичні та граматичні властивості. Проте в сучасному українському мовознавстві немає єдиного погляду

на це поєднання, особливо щодо успадкування граматичного значення виду. Одні мовознавці вважають, що «категорія виду в девербативах значною мірою нейтралізована й позбавлена статусу граматичної категорії» [1, с. 79]. Другі зазначають, що «у результаті дослідження нами засвідчено факт збереження у семантичній структурі девербативів, що виникли в процесі транспозиції, не лише лексичного значення мотивуючого дієслова, а й граматичного значення виду поряд із набуттям нових категорійних значень... Однак, стверджуючи факт існування цієї категорії в іменах дії, не слід ототожнювати її з дієслівною» [2, с. 83]. Треті зауважують, що внаслідок морфологічного переходу дієслова в іменник, останній зберігає «в дещо модифікованому вигляді категорію виду» [3, с. 116]. Проте, сучасний підхід до з'ясування словотвірних процесів дозволяє визначити розглядані похідні як синтаксичні деривати, які виникли внаслідок трансформації вербатива у субстантив, що пов'язано зі зміною синтаксичних умов функціонування дієслова в реченні (переміщенням дієслівних предикатів у граматичну позицію підмета).

Поєднання дієслівної семантики з категоріальним значенням предметності, особливості словотвірної структури зумовлюють своєрідність девербативних іменників, великою мірою репрезентованих похідними зі значенням опредметнених дій, процесів, станів.

Девербативні іменники, об'єднані спільним значенням – опредметнена дія/стан, є репрезентантами різних родів дії: тривалої, розгорнутої в часі, результативної, мультиплікативної, одноактної, ітеративної.

Категорію опредметненої дії, процесу, стану формують іменники на позначення інтелектуальної; комунікативної діяльності людини; процесів, пов'язаних із трудовою та професійною сферою людини; девербативи на позначення обрядів, звичаїв, традицій; дій суб'єктів живої та неживої природи; назв виробничих та технологічних процесів тощо [4, с. 77].

За структурними ознаками такі іменники утворюють багату і складну систему лексико-словотвірних типів. Ця система формувалася протягом тривалого історичного періоду. Тому поряд зі спільнослов'янськими суфіксами (-нн(я), -тт(я), -б(а), -ок, -иц(я), -от) в українській мові наявні суфікси іншомовного походження (-аці(а), -аж, -ур(а)). Кожний словотвірний тип на позначення опредметненої дії характеризується певними семантичними особливостями. Саме цим і зумовлюється активність вжитку іменників кожного словотвірного типу та сфера їх стилістичного використання [5, с. 161]. Усі згадані іменникові суфікси в структурі віддієслівних іменників виконують спільну

функцію – транспозицію дієслівних основ в іменникові, а, протиставляючись один одному, вони відрізняються семантикою основ-мотиваторів, до яких приєднуються, значенськими відтінками, експресивністю та стилістичною спеціалізацією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Особливість дериваційної структури та своєрідність семантики віддієслівних іменників зумовили неослаблений інтерес до їх вивчення. Учені відзначають, що дослідження словотвірної структури віддієслівних іменників сучасної української літературної мови як мікросистеми взаємозалежних елементів, що склалася в процесі еволюції мови та формування її літературного різновиду, має значний теоретико-пізнавальний і практичний інтерес [6, с. 35]. У вітчизняному мовознавстві предметом розгляду стали походження, склад та продуктивність транспозиційних формантів, що беруть участь у творенні згаданих похідних, їх мотивувальна база тощо [7, с. 128; 7, с. 111–113].

Дериваційний аспект вивчення віддієслівних похідних дав підстави для вибудови концепції словотвірної категорії предметної дії [9, с. 143–144; 10, с. 22–28] або категорії предметних значень дієслівних предикатів [11, с. 207]. В.Олексенко підкреслює, що “за своєю природою і механізмом утворення словотвірна категорія предметних значень дієслівних предикатів належить до словотвірних категорій особливого типу” [там само].

Мета нашої розвідки полягає в тому, щоб визначити дериваційну структуру віддієслівних іменників із суфіксом **-іnn(я)**, проаналізувати лексико-словотвірні групи зазначених дериватів, простежити їх динаміку та визначити сферу функціонування.

За науковими дослідженнями, “суфікс **-іння** ввійшов в сучасну словотвірну систему української мови двома шляхами: 1) внаслідок перерозкладу – з кінцевого *h* основи – давній суфікс **-ниє, -нъє**; 2) внаслідок фонетичного варіювання суфікса **-енн(я)** під наголосом (напр., *значіння* поряд із *значення, кроїння – кросення...*)” [8, с. 69]. Дослідники зауважують, однак, що не в усіх випадках компонент суфікса **[i]** можна вважати закономірним історичним звуком.

Девербативні іменники з суфіксом **-іnn(я)** утворюються від дієслівних основ з тематичним голосним **-и-** (говоріння ← говорити, носіння ← носити, ходіння ← ходити) та основ на приголосний (везіння ← везти, плетіння ← плести, впадіння ← впасти). Порівняно з віддієслівними іменниками на **-nn(я)**, які позначають протяжну, тривалу, розгорнуту в часі дію, похідні з суфіксом **-іnn(я)** мають дещо послаблене значення процесності. Проте, зауважують дослідники, ця залежність непослідовна і яскраво виявляється лише в опозиційних парах віддієслівних іменників у разі граничності (видової парності) мотиватора недоконаного виду, як-от випадання – випадіння [12, с. 29]. Ступінь вияву субстантивного компонента в семантиці розглянутих девербативів залежить, на думку дослідників, “від спрямованості позначуваної дії на досягнення результативної межі: від значення лише предметної дії (у віддієслівних іменниках, співвідносних з неграничними дієсловами недоконаного виду) до появи значень результату цієї дії (у віддієслівних іменниках, мотивованих дієсловами доконаного виду або потенційно граничними недоконаного виду)” [13, с. 168].

У межах похідних із суфіксом **-іnn(я)** виокремлюється кілька лексико-словотвірних груп:

1. Кількісно найбільшою є група іменників на позначення процесів, пов’язаних із трудовою та професійною діяльністю людини. Ряд таких утворень фіксується обстеженими джерелами XIX ст., наприклад: *гоїння* “лікування” (Писк 31), *гоїння* (Лев 6), *буріння* (138), *волочінє* (Ж 119), *коптіне* (365), *лагодінє* (395), *скубіне* (880), *ворожіння* (Тимч 73) тощо.

За нашими спостереженнями, на початку XX ст. кількість дериватів цієї групи поступово зростає. Появу відповідних новотворів засвідчує “Русско-украинский словарь” М.Уманця і А.Спілки, наприклад: *біління* (УміСп 129), *щепління* (360) “колірування”, *корчіння* (372), *красіння* (380), *крутіння* (387), *ліпіння* (417), *метіння* (435), *мостіння* (448) “бурковання (камінем)”, *миління* (452), *місіння* (454), *наводіння* (465), *печіння* (655), *меління* (720), *городіння* (858), *свердління* (914), *соління* (965), *сушіння* (1002), *творіння* (1012), *точіння* (1025), *удіння* (1050), *чистіння* (1105). Значна кількість таких утворень фіксується в “Словнику української мови” за ред. Б. Грінченка, наприклад: *варіння* (Гр I 127), *в’язіння* (261), *громадіння* (329), *кадіння* (II 207), *кошіння* (296), *куріння* (331), *лупління* (382), *молотіння* (448), *плетіння* (III 194), *прядіння* (494), *робіння* (IV 20), *родіння* (28), *садіння* (95), *скромадіння* (144), *стеління* (202) тощо. Внаслідок зростання продуктивності дериваційної моделі **ДО + іnn(я)** триває активне поповнення дериватів цієї лексико-словотвірної групи у другій половині XX ст. Так, “Словник української мови” містить чималу кількість таких утворень, наприклад: *гостріння* (СУМ II 145), *дробіння* (420), *жаріння* (510), *квасіння* (IV 131), *коління* (224), *колотіння* (235), *косіння* (305), *крупіння* (366), *луціння* (561), *пасіння* (VI 86), *потрошіння* (VII 427), *руління* (VIII 207), *тельбушіння* (X 66), *терebіння* (84), *товчіння* (169), *толочіння* (181), *торосіння* (207), *тушіння* (331), *цідіння* (XI 226) та ін. Похідні зазначеного типу рееструються дослідниками і в регіональному мовленні: *біління* (Глух 26) “процес відбілювання льону”, *гладіння* (51) “прасування” тощо.

2. З середини XIX ст. фіксуються поодинокі утворення на позначення дії суб’єктів живої та неживої природи, наприклад: *колосоїння* (Гр II 272), *бродіння* (СУМ I 238), *іскріння* (IV 49), *квітіння* (135), *цвітіння* (XI 189) тощо.

3. Суфікс **-іnn(я)** продукує також невелику групу похідних, що вказують на стосунки між людьми. В обстежених джерелах XIX – початку XX ст. збереглися давні утворення зазначеного типу, як-от: *влетіння* (Писк 129) “обдурювання”, *дражніне* (Ж 203), *непотерпліне* (519), *пестіне* (629), *підержніне* (646) “підозріння”, *хваління* (УміСп 1083), *вабіння* від “вабити” (Гр I 120), *дозвоління* (410), *миріння* (II 426), *радіння* (IV 2), *сваріння* (103), *сердіння* (115), *застережіння* (Яв I 272). Протягом другої половини XX ст. окремі деривати такого типу перейшли до пасивного складу української лексики. Поряд із цим обстежені джерела зазначеного періоду містять невелику групу утворень, які фіксуються вперше, наприклад: *напутіння* (“напутити”) (СУМ V 166), *шкодіння* (XI 479) “жаління”, *щадіння* (571). Похідні зазначеного типу властиві і для діалектного мовлення, наприклад: *приндіння* (Чаб III 263) “сердіння”, *споможніне* (Он II 243) “допомога”.

4. В обстежених джерелах нової української мови маємо кілька утворень, що є назвами психічного стану людини, наприклад: *буріння* (Писк 15) “хвилювання”, *оздоровління* (Гр III 44), *полегшіння* (282), *сердіння* (IV 115), *тужіння* (293), *маріння* (435), *мерзіння* (572), *журіння* (1024), *потраєсіння* (К IV 270).

5. З другої половини XIX ст. фіксуються утворення, що є назвами обрядів, традицій, релігійних понять, наприклад: *оженіння* (Кв-Осн II 324), *молінє* (Ж I 450), *женіння* (Гр I 479), *подзвіння* “дзвін по вмершому” (III 240), *староціння* “сва-тання” (IV 199), *посвячіння* (358), *розгрішіння* (ЛексФр 208).

6. Протягом другої половини XIX – початку XX ст. в українській мові сформувалася невелика група іменників на позначення комунікативної діяльності людей, наприклад: *саркавіння* (УміСп 344) “картавлення”, *веління* (Гр I 132), *верзіння* (136) “балаканина”, *говоріння* (296), *лепетіння* (II 355), *донесіння* (Саб 99) тощо.

7. В обстежених джерелах нової української мови реєструється кілька іменників на позначення звукових процесів, що супроводжують дію, наприклад: *квиління* (ЛексФр 102), *голосіння* (Гр I 305), *шкребіння* (К VI 504), *тарабаніння* (СУМ X 38).

8. Протягом другої половини XIX–XX ст. сформувалася невелика група іменників на позначення переміщення, пересування, руху, наприклад: *баріння* “уповільнювання, зупинка” (Писк 6), *лазіння* (Лев 112), *ворушіння* (УміСп 1114), *гоніння* (Гр I 308), *ловіння* (II 374), *ходіння* (IV 407), *вивозіння* (Саб 60), *завозіння* (119), *ведіння* від “вести” (СУМ I 315), *колобродіння* від “колобродити” (безцільно ходити) (IV 227), *кружіння* (371), *крутіння* (377), *метушіння* від “метушитися” (рухатися безладно) (694), *носіння* (V 446) тощо.

9. У джерелах другої половини XIX – початку XX ст. виявлено кілька девербативів, що є найменуваннями психо-фізіологічної діяльності організму, наприклад: *ятріння* (ГрН-Л 9), *шуріння* (Яв 226), *запаління* (Саб 49) “запалення”.

10. З середини XIX ст. серед інших похідних розгляданого типу з’являються іменники на позначення інтелектуальної діяльності людини, наприклад: *помишлінє* (ЛексФр 181), *лічіння* (Гр II 372), *учіння* (IV 371), *мисління* (453). Протягом другої половини XX ст. кількість таких утворень зменшується, оскільки деякі з них виходять з ужитку, а нові похідні не з’являються.

Розглядані девербативні іменники вживаються здебільшого у розмовному та художньо-белестричному стилях, зрідка – в епістолярному, публіцистичному, наприклад: *Після сніданку, вмивання і гоління Совинський потинявся по апартаментах* (Загр 146); *Дружим відкриттям Дома Периньйона стала здатність місцевих вин переброджувати не повністю й припиняти бродіння взимку, поновлюючи його навесні* (Україна №2-3 30); *Художник жодного сходу сонця не проспав, ловив місячне марево, а в весняних ходіннях Кліма з Химою у гості до жайворонка в степ вбачав “поему ніжності”* (Дивослово 1995 24); *Giglio мусить набиратися сили, а не розтрачувати, адже учіння, то l’antichambre de la vie* (ЛУкр 1965 X 111); *Це було творіння його рук – і після банальних могил від цього перехоплювало дух* (Любка 98); *Вона вже готова зарисягтися, що бачила його з вікна – вершинка, який промчав провулком в останній день перед падінням Республіки* (Роздобудько 114) та ін.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку. Таким чином, девербативні іменники з суфіксом **-инн(я)**, утворені від дієслівних основ на **-и** та приголосний, на відміну від дериватів на **-нн(я)**, що номінують протяжну, розгорнуту в часі дію, мають дещо послаблене значення процесності. Обстежені джерела почи-

нають фіксувати розглядані девербативи переважно з XIX століття. Цей тип віддієслівних іменників охоплює похідні, що формують кілька лексико-словотвірних груп, серед яких за кількісним складом виокремлюються насамперед субстантивні на позначення процесів, пов’язаних із трудовою та професійною діяльністю людей (*красіння, ліпіння, косіння, творіння*), а також похідні, що є назвами стосунків між людьми (*сваріння, сердіння, застережіння*) та ін. Досить активно поповнювалась група номенів, переміщення, пересування руху (*лазіння, вивозіння, ходіння*) тощо. Склад інших ЛСГ в основному сформувалася за рахунок ресурсів нової української мови: іменники на позначення комунікативної діяльності (*верзіння, говоріння, лепетіння*), назви психічного стану (*оздоровління, полегшіння, потрясіння*), процесів, пов’язаних з інтелектуальною діяльністю (*лічіння, мисління*) тощо. Зростання рівня продуктивності відповідного словотвірного типу фіксується лише в іменниках на позначення процесів, пов’язаних із трудовою та професійною діяльністю людини. Для інших ЛСГ модель ДО + **-инн(я)** виявилася непродуктивною. З другої половини XX ст. частина дериватів окремих ЛСГ (іменників на позначення стосунків між людьми, процесів, пов’язаних із інтелектуальною діяльністю та деяких інших) вийшла з активного вжитку.

Список скорочень джерел:

1. Глух Глуховцева К., Леснова В., Ніколасенко І., Терновська Т., Упеченко В. Словник українських східнословобанських говірок. Луганськ. 2000 р.
2. Гр Словарь української мови: В 4 т. / Зібран. ред. журн. “Київ. старина”. Упорядкував, з дод. власн. матеріалу, Б. Грінченко. К., 1907–1909.
3. ГрН-Л Нечуй-Левицький І. Словарь // Граматика українського язика. Етимологія. К., 1913. Частка 1. 84 с.
4. Дивослово Науково-методичний журнал Міністерства освіти України. 1999–2000.
5. Ж Малорусско-немецкий словарь: В 2 т. Львів, 1886. 1117 с.
6. Загр Павло Загребельний. Брухт. – Харків: Фоліо, 2003. 399 с.
7. К Українсько-російський словник: У 6 т. / За заг. Ред. І.Кириченка. К.: Наукова думка, 1953–1963.
8. Кв-Осн Квітка-Основ’яненко Г.Ф. Твори: У 6т. К.: Держлітвиддав, 1956.
9. Левч Опытъ русско-украинского Словаря / Составил Мих. Левченко. Київ, 1879. 190 с.
10. ЛексФр. Лексика поетичних творів Івана Франка: Методні вказівки з розвитку лексики / Укладачі: І.І.Ковалик, І.Й.Ощипко, Л.І.Полгога. Львів: ЛГУ, 1990. 264 с.
11. ЛУкр Леся Українка. Твори: У 12т. К.: Наукова думка, 1979.
12. Любка Карбід. Роман / Андрій Любка. Чернівці: книги. XXI; Meridian Czernowitz. 2015. 288 с.
13. Он Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок: У 2ч. К.: Наукова думка, 1984. 495 с.
14. Писк Словникъ: Живої народнеї, письменної і актової мови руськихъ югівчанъ Російської і Австрійсько-Вендерської царії / Составил Фортунать Пискуновъ. Київ, 1882. 310 с.
15. Роздобудько Неймовірна. Ода до радості. Роман. / Ірен Роздобудько. Київ: Нора-Друк, 2022. 368 с.
16. СУМ Словник української мови: В 11т. К.: Наукова думка, 1970–1980.
17. Тимч Русско-малоросійській словарь. К., 1897.
18. Україна Україна. Громадсько-політичний, літературно-художній часопис. 2004–2005.
19. Ум і Сп Уманець М., Спилка А. Русско-українській словарь. Берлін, 1924. 1149 с.

20. Чаб Чабаненко В.А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини: У 4 т. Запоріжжя, 1992.
21. Яв Яворницький Д.І. Словник української мови. – Катеринослав: Слово, 1920. Т.1. 412 с.
13. Колібаба Л. Семантико-функціональна характеристика суфіксів іменників дії в аспекті дивергенції. Українська мова. 2005. №3. С. 27–37.

Література:

- Пономаренко К. Девербатив у семантико-синтаксичній структурі речення. Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка. Т. 22. Донецьк: Український культурологічний центр, Східний видавничий дім. 2008. С. 73–87. URL: <http://www.experts.in.ua/baza/doc/download/visnyk22.pdf>
 - Ярмоленко Г.А. Категорійне значення виду в семантичній структурі *nomina agentis*. Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград, 2001. Вип. 31. С. 83–85.
 - Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматики укр. мови ; За ред. І. Вихованця. К.: Унів. вид-во “Пульсари”, 2004. 400 с.
 - Максимець О. М. Історія формування словотвірної структури віддієслівних іменників, що є назвами виробничих та технологічних процесів у новій українській мові. Нове та традиційне у дослідженнях сучасних представників філологічних наук: Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 24–25 лютого 2017 року. Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2017. 116 с.
 - Максимець О. М. (2015) Розвиток суфіксальної словотвірної підсистеми іменників із транспозиційним значенням опредметненої дії (структури з суфіксом -н(и)/-чин(и)). Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2015. с. 161–163. ISSN 2076-6173
 - Пінчук О.Ф. Словотвірна структура віддієслівних іменників в сучасній українській мові. Морфологічна будова сучасної української мови. Київ: Наукова думка, 1975. С. 35–82.
 - Бевзенко С.П. Історична морфологія української мови. Нариси із словозміни та словотвору. Ужгород: Закарпат. вид-во, 1960. 416 с.
 - Словотвір сучасної української літературної мови. Київ: Наукова думка, 1979. 405 с.
 - Городенська К.Г. Проблема виділення словотвірних категорій (на матеріалі іменника). Мовознавство. 1994. № 6. С. 22–28.
 - Гумецька Л.Л. Нариси словотвірної системи української актової мови XIV – XV ст. К.: Вид-во АН УРСР, 1958. 298 с.
 - Олексенко В.П. Словотвірні категорії іменника: Монографія. Херсон: Айлант, 2001. 240 с.
 - Колібаба Л. Асиметрія словотвірних співвідношень багатозначних дієслів та іменникових девербативів. К.: Інститут української мови НАН України, 2005. 348 с.
- Maksymets O. Development of the suffixal word formation subsystem of nouns with transpositional means of objectified action (formation with the suffix -инн(я))**
- Summary.** Derivatives with a generic word-forming meaning of the subject action constitute a significant group of vocabulary in the Ukrainian language. The system of formants involved in the creation of such nouns consists of Proto-Slavic, actually Ukrainian and borrowed suffix morphemes. In the work, we define lexical and word-forming groups of verbal nouns formed with the suffix **-инн(я)**, trace their dynamics and sphere of functioning.
- Deverbative nouns with the suffix **-инн(я)**, formed from verb bases in -и and a consonant, unlike derivatives in -нн(я), which nominate a long-lasting action unfolding in time, have a somewhat weakened meaning of processivity. The examined sources begin to record the considered deverbatives mainly from the 19th century. This type of verbal nouns includes derivatives that form several lexical and word-forming groups, among which, based on their quantitative composition, there are primarily nouns used to denote processes related to the labor and professional activities of people (*красіння, ліпіння, свердління, квасіння, косіння*), as well as derivatives, which are the names of relationships between people (*сваріння, сердіння, застережіння*), etc. The group of nomens of movement (*лазіння, вивозіння, ходіння*), etc., was quite actively replenished. The composition of other lexical and word-forming groups was mainly formed at the expense of the resources of the new Ukrainian language: nouns denoting communicative activity (*верзіння, говоріння, лепетіння*), names of mental states (*оздоровління, полегшіння, потрясіння*), processes related to intellectual activity (*лічіння, мисління*), etc. An increase in the level of productivity of the corresponding word-formation type is recorded only in nouns to indicate processes related to the labor and professional activity of a person. For other lexical and word-forming groups, the model verb base + **-инн(я)** turned out to be unproductive. From the second half of the XX century part of the derivatives of certain lexical and word-forming groups (nouns to denote relations between people, processes related to intellectual activity, and some others) have fallen out of active use.
- Key words:** word formation, object action, noun, suffix, history, development.